

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB, PETRINJSKA ULICA BR. 22
PRIZEMNO. RUKOPISI SE NE VRAĆAJU.

PRETPLATA: GODIŠNJE K 20.—, POLUGOD. K 10.—, ČETVRTGOD
K 5.— POJEDINI BR. 60 FIL. IZLAZI TRI PUT MJESEČNO.

ZAKLJUČCI LONDONSKE CIJON. KONFERENCIJE.

Ustrojit će se židovski zemljišni fond, koji će u ime nacionalne židovske kolonizacije preuzeti sva ona zemljišta, koja nijesu privatno vlasništvo, nadalje i sva ostala zemljišta, koja se mogu kupiti. Pri tome se mora brižljivo paziti na prava arapskih posjednika. Zemljišta zemljišnog fonda ne mogu prijeći u vlasništvo privatnika, već su vlasništvo židovskog naroda. »Židovsko vijeće« dobiva pravo prioriteta za preuzimanje javnih radnja.

Svjetski cijonistički kongres neka se sastane 1. elula 5679. (27. augusta 1919.) i to na takav način, da će moći na njemu sudjelovati sve organizacije. Mjesto sastanka odrediti će akcijski komitet.

Ako se za dva mjeseca bude ustanovilo, da je saziv kongresa nemoguć, tada se mora najdulje za mjesec dana sazvati godišnja konferencija, da uzmagnu sve organizacije izaslati svoje delegate.

Tjedan dana poslije pesaha (koncem aprila) neka se sastane u Haagu sjednica velikog akcijskog komiteta.

Veliki akcijski odbor izjavljuje, da je u permanenciji.

Pri sastavu »Palestinske komisije«, dobivaju Palestinci, mizrahisti i palecijonisti odgovarajuće zastupstvo.

Imadu se pozvati na suradnju sve židovske organizacije, koje su dosada već radile u Palestini ili za Palestinu, zatim organizacije, koje zastupaju Židove kojegod zemlje i konačno organizacije, kojih bi pomoć bila od velikog značenja za razvoj židovske domaje u Palestini.

Konferencija izabire dva delegata, koji idu kao zastupnici cijonističke organizacije u Pariz, da tamo u zajednici s delegacijama židovskih narodnih vijeća porade oko priznanja židovskih narodnih prava.

Konferencija uzima na znanje financijski izvještaj i odobrava proračun, prema kojemu iznosi potreba 235.000 funti sterlinga.

ZAKLJUČNI GOVORI NA LONDONSKOJ KONFERENCIJI.

Weizmann žali, da članovi užeg akcijskog komiteta prof. Warburg i dr. Hantke nisu mogli doći radi tehničkih poteškoća. Izjavljuje, da konferencija odsutnim vodama izražuje svoje bezvrijetno povjerenje. Weizmann ističe, veliko političko značenje konferencije i nagla-

šava, da je svijet priznao princip narodne domaje za židovski narod, a sada stoji do rada židovstva, da li će se taj princip ostvariti. — Dr. Jakobson daje oduška uvjerenju, da je sada židovskom narodu dana mogućnost za ostvarenje djela, koje će biti trajne vrijednosti. — Jelin i Ušiškin govore jevrejski. — Šmarja Levin govori o snazi demokratskog cijonističkog pokreta i ističe znamenitost sadašnje epohe, koja je odlučna za povijest židovskog naroda. — Eisenberg govori u ime palestinskih pionira. — Zatim je konferencija, nakon šestnajstodnevog vijećanja, zaključena pjevanjem »hatikve«.

Glose o mržnji i ljubavi.

Od svih otrovnih plinova, tih najpodližjih tekovina jedne zločinačke strategije, koja je njima više nego čime drugim zavela znanost, da se za uvijek oskvrnula, a sebi je oduzela i zadnju fikciju »viteštva« i cvome ratu više no isto drugo udarila žig zasjednog ubijanja. — jedan ostade i širi svoje pare svijetom, zarazniji no ikoji, trajniji od sviju: mržnja. Znanost nije otkrila plinske maske, koja bi od njega zaštitivala, a revovi savremenoga društva zasitiše se njime, te nikoji oštri vjetar nije kadar, da ih istjera iz njih. Ljudi, koji se utekoše pred njime na visove duha i ćudoreda, kuda ne dosiže, s bolom gledaju žutu maglu njegovu, u koju tonu domovi stvorova, koji u golemoj preuzetnosti sramote pojam čovjeka misleći, da imaju prava nazivati se tijekom imenom.

Za koji čas vijor je uzvultao paru toga plina i do visova, kamo si mislio, da se nikad ne će uspeti. Samo ljudi na najvišim vrhuncima, blizi nebu a daleki svijetu, ne osjetiše ga ni časka. Pa onda ljudi, kojima je tuda zapovijed odapinjala pušku, bacala ručnu granatu, a koje je podržavala, da ne svisnu od očaja, nada, da će se sve to jednoga dana svršiti, a oni će izaći iz rova i pružiti bratu svome ruku, bratu, koji je kao i on čekao žudeni taj dan. Bio je jedini, koji se klanjao zbiljskome junastvu, jedinome visokome herojstvu u tome ratu, herojstvu jednoga Romaina Rolanda, Förstera... A kad se vratio u dom, zapao je i on u suradnu magluštinu mržnje.

Dalje ljudi ljude puštaju, da gledaju. Do inče saveznik savezniku hoće da otme rodenu grud u ime »svetoga« egoizma.

Promišljaju predstavnici »velikih naroda«, hoće li dati narodu jedne krvi, da se zbiljski ujedini. Svijet, umjesto da se zbliži, raskida se u ime viših političkih obzira i stvaraju se nove žičane zapreke. Politički moral ne da još uvijek, da politika bude moralna; misli Imanuela Kanta, abbé de St. Pierre-a, Estournelle de Constanta, Steada uzalud čekaju, da se ostvare, pored Wilsona...

Svako doba istorije, u kome je nesnošljivost raskrinkala zvijer čovječansku, dalo je, da ona svoje pandže najdublje zadre u našu dušu i u naše meso. Od nepodnošljivog zadaha koliko li smo puta mi Židovi morali prestravljeni ustaviti dah! Učinila je počesto, te je naše židovstvo postalo nemirno, jer nam nije dala ni pravo na slobodno disanje, u žile nam se zajsjekla, te je mal ne iscurila krv iz njih. Dvije tisuće godina čekamo na bratimljenje čovječanstva, nosimo u sebi ideal ljubavi. A mržnja je tolika, te ljudi, nesazreli za ideale; znadu, da će ih svijetu omraziti, prišću li im žutu krp.

Pitaju često: Zašto ne reagiramo na antisemitske pojave, na antisemitsko pisanje i antisemitske govore? Zašto se ne branimo od svih tih inzulta? Ima načine još uvijek bezazlenih ljudi, koji vjeruju, da se mržnja daje razuvjeriti. Ne poznaju snagu atavističkih instinkta. Gdje su otrovni plinovi priznato oružje, uzalud pozivaš protivnika u mirovno sudište, da pred forumom ćudoreda s njime raspravljaš.

Taj svijet, što vidi svaki trun u oku bližnjega svoga, a u svome ne vidi ni balvama; ti ljudi, koji opravdavaju i odobravaju svaki zločin, lažno i nisko nazvaše pogromiste u Rusiji i drugdje predstavnicima narodnoga ogorčenja, ne žacajući se time, tek jer su napali Židove, blatiti čast čovječansku i narodnu; ti muževi i žene, koji svojoj mržnji davaju mantiju objektivnosti, da time jače djeluju, a otklanjaju svako raspravljanje, i s punim pravom, jer instinkti su jači od svake dogme: — svi oni ne traže istine.

Dolaze nam s dobrim savjetima. Ima ih, koji sijekući nam u obraz otrovni dah mržnje zovu nas, da se odrekemo sami sebe; i da se asimiliramo. Ima i takovih, koji nam daju recepte, kako da to činimo.

Krstiti se! vele nam ti napredni ljudi, napuštajte svoje židovstvo potpunoma. Oni će dakle primiti u svoje kolo Židove, kad više ne bude Židova. Uvjereno je tim idealistima nešto, što mi materijaliste po njihovim etičkim postulatima mora da mijenjamo kao košulju. — Ukrštavajte se ženidbama! A ne rekosti li, da mi materijaliste sklapamo brakove samo iz praktičnih razloga, a vi samo iz ljubavi, pa nam preporučate, da se ženimo iz racionalističkih razloga? Doista, ti ljudi imaju puno pravo, da nam nameću svoju etiku.

Prevelika je mjera ljubavi, kojom nas susreću. Njezin zagrljaj bi nas htio da zaguši.

Imamo na svijetu prijatelja. Stoje na visovima, čovječanstva, kamno ne dopire mržnja. I imaju odvažnosti, da svoje prijateljstvo otvoreno ispovijedaju. Bilo je takovih uvijek. Nekad su se morali, pišući ili govoreći o nama, braniti, da nijesu prijatelji Židova, kako se danas antisemite brane, da nijesu antisemite. Svijet ih je ipak nazivao židovskim plaćenicima. Ta kako bi se tko mogao zauzeti za nas, ako ga ne potkupimo? Nije tome davno, što smo morali plaćati feudalnoj gospodi tolerancijsku taksu, da nas bar koje vrijeme ostave na miru. Ta tolerancijska taksa još egzistira, iako u drugm, prikrivenijim formama.

Mnogi vjeruju samo u nesebičnost mržnje, nesebičnosti ljubavi ne vjeruju. Zna li, zašto Masarik simpatizuje sa Židovima i s cionizmom? Iz političkih razloga pokazuje simpatiju; trebaju mu Židovi. Ta kako i bi bilo moguće, da idealistički arijski svijet simpatizuje sa Židovima, već ako iz idealističkog razloga, jer mu trebaju? Kad mu ne trebaju, goni ih. Istorija je dokaz. Da je Masarik bio prijatelj Židova oduvijek i da je Herzlov cionizam uz Drtinu i Vrhličkoga iskreno pozdravio pred dvadeset godina, tome će biti razlog taj, jer mu je već onda bila preorkla, da će postati predsjednikom českoslovačke republike. — Možda bi se analizom simpatija svih tih slavenskih i neslavenskih umnika i pjesnika otkrili svuda »praktični« razlozi tih simpatija.

Doista, nijedno sredstvo nije dosta loše, e da se iskali mržnja, pa ni sumnjičenje motiva ljudi, koji stoje na visovima.

Od svih antisemita najsimpatičniji su oni, koji ne smatraju potrebnim, da je zaogrnu mantijom. Oni bar priznavaju, da im ne dotječe osjećaj ljubavi prema bližnjemu. Zanimivo je svakako, da su to posvuda redovno oni isti ljudi, koji su i drukčije najnesnošljivi, te nemaju osjećaja veza, koje bi u čovječanskoj ljubavi spajale razne narodne ili društvene skupove. U Njemačkoj su to bili svenjemci i prorok prevlasti germanske rase Chamberlain; u Francuskoj šovenske nacionaliste, camelots du roi, gospoda Gyp; u Rusiji najcarističkija i najernja skupina »pravih ruskih muževa«, Kruševan. To su oni, koji su govorili, da cionizmu žele najbolji uspjeh i sretan put u Palestinu, da se riješe Židova; a u isti mah oni su bili protivnici židovske Palestine. Kako da sebi zamisle Židove u zemlji, u kojoj ne bi osjećali mržnju?

I pored svega toga mi vjerujemo u ljubav. Ovo je žalosno doba, u kome živimo,

bilo grozna, no možda posljednja vulkanska provala svih atavističkih instinkta iz dubokih dubina pravarvarskih. Današnji je svijet svijet jednoga prolaznoga doba, dostojan, da izumre i da se njime zatrpa krater.

A naša je sreća u tome, da gledamo u Obećanu Zemlju, kuda će dospjeti novo čovječanstvo.

Zahtjevi židovskog naroda

Čuditi se moramo velikom broju malih naroda, koji su u ratu oslobođeni, pa su sada došli do spoznaje svojih narodnih potreba i teže za nesmetanim narodnim životom. Među ovim narodima, što sada traže svoja prava, zaprema neko osebužno mjesto narod Židova. Iznikavši iz dalekog istoka, iselio se prije dvije hiljade godina iz Palestine, koju su osvojili Rimljani i razišao se preko svih zemalja zapada. Židovi su donijeli narodima zapada blago odabrane duševnosti, oni su saradivali svagdje na materijalnoj i duševnoj kulturi drugih naroda. Na oko srašten sa svijetom svoje okolice, nosio je židovski narod kroz tisućljeća u svojim najintimnijim čuvstvima sliku prastare istočnjačke domaje. I vazda su uzdisaji pobožnih duša i snovi njegovih pjesnika kružili oko daleke zemlje, koja je meduto pala u ruke tuđinaca i pretvorila se u tužnu pustoš. Kroz sva vremena vezala je jedna nikad neprekinuta nit židovski narod s njegovom pradomovinom. Vazda su putovali pobožni Židovi u Palestinu, da tamo završe svoj život.

Židovi su posvuda sačuvali svoje narodne osebine, ali najizrazitije u slavenskim zemljama istoka, gdje žive u većim masama. U tim je središtima živjela narodna misao neslomljeno kroz tisućljeća. Mržnja, tlačenje, progoni, kojima je židovski narod bio u svako doba izvrgnut, nijesu mogli uništiti snagu njegovu. Ta životna snaga najjače se očitovala upravo ondje, gdje je vladao najveći pritisak. I tako smo prije 22 godine doživjeli provalu svijesnog narodnog preporoda Židova u cionizmu. On je sabrao rastrkano židovstvo cijelog svijeta pod pojam političkog i kulturnog jedinstva, i u ispravnoj spoznaji, da je preduvjet opstanka jednog naroda u prvom redu vlastita zemlja, postavio je u program osvojenje Palestine, stare domaje, koja je spojena s narodom neuništivim čuvstvenim vezama.

Razvitak, koji je stvoren ovim ratom, dovukao je i židovsko pitanje pred svjetski forum. Na mirovnoj konferenciji, koja treba da odluči o sudbini naroda, morati će se odrediti i budućnost židovskog naroda. Već su uvidavni dalekovidni državnici priznali opravdanost zahtjeva židovskog naroda na Palestinu... Cijeli židovski narod, a naročito velike mase istoka, očekuju sad s napetošću odluku.

Židovski narod hoće da na vlastitom tlu procvate na novi, zdrav život. On će izći iz nezdravog socijalnog poretka, koji ga je strpao onda u gradove i osudio da se bavi jednostranim trgovačkim zanimanjima. Židovi će zadojeni vrućom ljubavi prema zavičajnoj grudi svojim tradom učiniti iz Palestine plodnu i bujnu zemlju. Oni će iz zdravih materijalnih preduvjeta erpsti snagu za snažan i produktivan narodni život. Time, što će podržavati veze sa srodanim duhom istočnjačkih naroda,

biti će židovski narod oploden i oploditi će druge, a onda će možda biti stvoren i uspon k jednoj novoj kulturi.

I ako će Židovi izvoštiti Palestinu, to time još nije riješeno cijelo židovsko pitanje. Morati će ostati milijuni, koji ne će htjeti da se odreknu svoje tako snažno izražene narodne ličnosti. Nijesu jedini Židovi iznijeli želju za narod. autonomijom. Svi mali narodi, koji su uprskani u velika narodna tijela, formulirali su danas jasno ovaj zahtjev. Dabome, su svi ti narodi u sretnijem položaju, jer sjede na čvrstom teritoriju, dok su Židovi rasijani posvuda. Ipak je, u smislu socijološkom, prava zajednica sam narod, a ne zemlja. S toga se ne smiju naravna prava oteti niti onom narodu, koji radi osobitog udesa ne živi gusto na nekom teritoriju. Židovski narod, koji je dokazao, da posjeduje i izvan Palestine volju za narodni samostalni život, mora dobiti ovlaštenje, da danas, u vrijeme prava samoodređenja naroda, može živiti svojim osebužnim narodnim životom.

(Iz »Züricher Post« od 3. marta.)

Omladinski pokret.

Elementarnom snagom izbija u svoj židovskoj omladini volja za stvaranjem, za toplim, iskrenim, zdravim židovskim životom, koji će po svojem razvitku i posljedicama biti kadar, da stvara vječne vrednote, gdje god se ona nalazila i djelovala, u Palestini za Palestinu; u galutu za galut, sjedinjena za cio židovski narod, a preko toga posredno i za cijelo čovječanstvo. Ta omladina izrasla je pod dojmovima najvećih istorijskih događaja, sudbonosnih jednako za narode kao i za pojedince. Očeljena i sama u velikom broju u ovoj titanjskoj, nadčovječnoj borbi, zadojena je sva visokim etičkim i socijalnim idejama, koje idu za revolucioniranjem svega društvenoga života, duševnoga i ekonomskog.

U očekivanju odlučnih momenata, u predzoru još neviđenoga i neslućenoga aktivizma vječno mladoga naroda, hoće da se spremi, da se i ona odluči ne obzirući se na opreze i sićušne obzire, koji su se dosad možda činili opravdani ili barem razumljivi. Ni naša omladina nije više voljna da tek prisluškuje, čuje i sluša, već hoće da i sama progovori, da se izgrađuje, da radi i gradi prema svojim silama i sposobnostima. Ta omladina ne će da bude »generacijom pustinje«.

U duši svojoj predvidjeti veličanstveni cilj naših čežnja, očima promatrati nastajnu zgradu i izgradnju jedne idealne zajednice po drugima, sretnijima, a biti svijestan svoje bespomoćne nepripravnosti u duševnom i ekonomskom pogledu, značilo bi zdvojiti u pustoši, kad ne bismo imali svoje omladine, koja hoće i zahtijeva zdrave preduvjete, te će joj omogućiti dostojni udio u renesansnom radu našega naroda. Stvarati te preduvjete prelazi granice znanja, moći i sredstava omladinaca, pa i samih omladinskih organizacija, koje se stvaraju. U stvaranju njihovu treba nužno saradnje sviju faktora, osobito kod nas, gdje se bez egzekutivnih organa, židovskim duhom i znanjem zadojenih učitelja, vođa omladinaca, ni kraj najboljih programa, ni kraj najboljih statuta ne može mnogo postići.

Treba da računamo s onim, što znamo

i što bi mogli da imamo. Isključivu pažnju valja posvetiti u prvom redu omladini najvećih židovskih centara kraljevstva S. H. S.: Zagrebu, Beogradu, Sarajevu i Osijeku. U ovim se gradovima sređuje gotovo sva naša omladina, a u koliko ne, to će na preostali dio uvelike utjecati postignuti rezultat u ovim centrima i po onim drugovima, koji se prigodice i u danima velikih praznika vraćaju svojim po cijeloj zemlji razasutim domovima. Da će kraj dosadašnjih metoda i tempa i ova omladina, kolikogod bila oduševljena i poletna, odnemařena i neorganizirana, i nadalje vegetirati, vijećati i tek znati da stvara zaključke, o tome mislim, malo tko sumnja. Važnost organizacije sveukupne mladeži u jedan živi, zbiljski, a ne tek statutima vezani savez, spoznaju danas i naši kritički, pesimistički raspoloženi duhovi, a još više praktičari. U velikim židovskim centrima i dalje prepustiti tok razvitka slučajnim ili periodičkim, no nesustavnim sastancima, vodstvu destruktivnih t. zv. »ad hoc odbora«, značilo bi oteretiti zemaljsku organizaciju i samu omladinu one velike moralne odgovornosti, koju treba da zajednički osjećamo pred svojom savješću i budućim pokoljenjima, a koja ima da bude najjačim poticalom savremenoga rada. Svijest pripadnosti jednoj organizaciji postići će u svakom pojedincu čuvstvo odgovornosti, discipline, požrtvornosti i bezuvjetne podređenosti prema zajedničkom cilju, razvit će vrline, koje su tek u zametku našega omladinskoga pokreta.

Stožerni zahtjevi toga pokreta su postepeno hebraiziranje našega društva i tendencija za Palestinom. Jedno drugo uvjetuje, jedno drugo nadopunjuje, a sve ostalo, kolikogod bilo važno, podređene je naravi i služi ovim glavnim ciljevima. Toga radi i treba, da omladina ovim pitanjima posveti isključivu važnost, a i cionistička organizacija i roditelji, kojima je stalo do životne sreće i dobrobiti svoje djece. Omladina, koja je tako reći naučila svoje starije uspravno hodati, svijesno židovski misliti, naučit će ih vremenom i židovski, jevrejski govoriti, unijet će u židovski dom onaj topli, iskreni, vedri židovski život, za kojim toliko čeznemo.

Ljubav za prirodu, gajenje gimnastike i športa, muzike i drugih umjetnosti, zahtjevi su općenite naravi, zajednički cijelom čovječanstvu, tek treba da se i ovamo unese židovska nota, kako bi u zajednici s ostalim faktorima stvorili tip harmoničnoga, zdravoga židovskog individua. Organizacija energija, oduševljenja, znanja i sredstava omogućuje iskristalizovanje jakih individua, savršenijih tipova daleko više nego li pojedinačni odgoj. Izmjenjuju se misli, ispituju rezultati, nadopunjuju se nedostaci, omogućuju se pokusi i metode. A forum svega toga ima da bude u prvom redu štampa, po mogućnosti valjani i opsežni omladinski časopis, a zatim sastanci, sletovi t. zv. omladinski dani, gdje će se sastati sva omladina u plemenitom natjecanju duševnoga i fizičkoga smjera, odakle će se lako moći erpsti valjane inicijative i smjernice za daljnji rad.

Druge su zemlje u tome daleko pred nama, pa će nam njihove metode i iskustva, primijenjena našim prilikama i potrebama, biti od neprocjenive vrijednosti. No pismu predane informacije, pa ni one u najsavršenijoj formi, ne odgovaraju.

Treba na licu mjesta proučavati život i djelovanje starijih organizacija, pa će prešadivanje biti znatno olakšano. U tu svrhu bit će nam od osobite pomoći naši akademičari u Beču (Bargionanci i Esperansiste), koji će se svršetkom ljetnoga semestra vraćati na velike praznike krećti znanja i iskustva stečenih u centru, gdje kipi omladinski židovski život. A naša je dužnost obaviti sve predradnje za izgradnju omladinske organizacije, stvoriti preduvjete življega i sustavnijega rada, osnivanjem trajno osiguranih jevrejskih tečajeva, vođenih po vrsnim učiteljima, osnivanjem literarno - povjesnih seminarija, knjižnica i čitaona, pjevačkih i glazbenih, gimnastičkih i športskih odjela unutar pojedinih omladinskih društava ili u okviru postojećih specijalnih društava. Sve je to strogo kulturno nacionalni rad, kojemu u demokratskoj državi nema i ne smije biti zapreke. Odgajati potpune Židove znači odgajati valjane državljane.

Mnogo je zakučastije pitanje grupa i pojedinaca za palestinsku emigraciju odnosno predezbuzvanja, pitanje ekonomskog niansiranja, koje će biti od jednake važnosti za one, koji iseljuju i koji ostaju. To će pitanje u savezu sa konačnim riješenjem židovskoga pitanja po mirovnoj konferenciji temeljito i svestrano rasvijetliti i riješiti ne, to pozvani faktori, pa ne sumnjamo, da će se idealna tendencija za Palestinom i u nas pretvoriti doskora u čin.

Htjeti i znati iskoristiti sve ove mogućnosti, pretvoriti dinamičke energije u kinetičke, divne programe u zbiljski život, značit će, da je naše vodstvo na visini, da shvaća duh vremena.

Zagreb, 23. marta 1919.

Braun.

Program stranke „Hapoel Hacaïr“.

U prvom broju berlinskoga časopisa: »Die Arbeit«, glasila Cijonističko narodno-socijalističke stranke »Hapoel Hacaïr«, štampana je sljedeća osnova stranačkog programa:

»Proizlazeći od bazelskoga programa drži Cijonistička narodno-socijalistička stranka »Hapoel Hacaïr«, da je cionizam pokret, koji stoji iznad svake razredne borbe.

»Hapoel Hacaïr« je uvjeren, da su na konačnom cilju cionističkog pokreta, t. j. na preporodu židovskog naroda u Palestini, u prvom redu zainteresovani radnički slojevi. Toga radi se stranka, u svom realnom radu i u politici, oslanja, istodobno na nacionalno-istorijske i na svagdašnje zadatke židovskih radničkih masa.

U spoznaji, da je nacionalno, političko i ekonomsko oslobođenje svakog pojedinca i cjeline, a isto tako i sudjelovanje židovskog naroda na napretku čovječanstva samo onda moguće, ako se otvore preduvjeti za normalan nacionalni život, — nastoji Cijon. narodno-socijalistička stranka »Hapoel Hacaïr« oko osnutka samostalnog, političkog središta u Palestini, koje će počivati na zdravim, socijalnim temeljima, dok se, iz istih razloga, mora židovski narod organizirati u galutu prema načelima narodno-političke i personalne autonomije.

U spoznaji, da će se cionizam moći konačno ostvariti samo izgradnjom židovskog narodnog života na temeljima soci-

jalne pravde i produktivnog rada — teži »Hapoel Hacaïr«, u skladu sa zahtjevima socijalizma, za nacionalizacijom zemljišta, industrije i trgovine u Palestini, kao i za reproduktivacijom židovskog života u Palestini i galutu.

Iz Jugoslavije.

SJEDNICA ZEMALJSKOG ODBORA.

Dne 20. marta održala se u Zagrebu sjednica zemaljskog odbora Saveza cionista Jugoslavije, sazvana po Radnome odboru, pod predsjedanjem dra. Hugona Spitzera. Nazočni: osim članova Radnoga odbora gg. dr. Izidor Hermann (Lipik), Gustav Seidemann (Prijeđor) i dr. Samuel Pinto (Sarajevo), svega 11 članova. Ostali članovi ispričaše svoju odsutnost.

Dr. Spitzer u pozdravnome govoru razlaže svrhu sastanka, političku organizaciju Židova u kraljevstvu S. H. S., koju imamo provesti, ne ćemo li, da nas situacija zatekne nepripravne, te moli g. Šimu Spitzera, da izvijesti o pregovorima u Beogradu, a g. dra. Pintu, da prikaže tečaj konferencije u Sarajevu.

G. Šimo Spitzer, koji je po nalogu Radnoga odbora bio u Beogradu, da predstavnik Jevreja u Srbiji uputi u naše stajalište i da se orijentira o njihovu stajalištu, e da dode do jedinstva istupanja. Drži svakako nužnim, da Radni odbor po svojim izaslanicima učestvuje u sastanku sazvanom za 6. aprila u Beogradu.

Dr. Pinto prikazuje tečaj sarajevskog sastanka s vidjenim beogradskim Židovima, pa drži, da je ondje postignut uspjeh, što su beogradski Židovi saglasni s potrebom narodno-političkog istupanja, i ako o zamišljenome načinu može biti raznih mišljenja.

Dr. Hugo Spitzer i dr. Jacob izuzimaju stajalište, da nekoliko općina ne može da se prikaže predstavništvom svih Židova u kraljevstvu S. H. S.

Dr. Licht u svome referatu ističe, te nam polazna tačka mora da bude svijest jedinstva cijeloga židovskoga naroda, kojega smo tek jednim satavnim dijelom. Cijelim židovstvom prevladala je svijest potrebe, da se manifestacijom svega židovstva dade jak oslon predstavnicima naroda, kakovima su pred forumom svijeta danas potpuno priznati predstavnici cionističke organizacije. Odatle to, te cijelim židovstvom prevladava kongresna misao. I naš vid treba da seže preko uzanih regionalnih granica, a svako separatističko istupanje zaboravlja, da smo tek dio cijeloga židovstva. S toga je gledišta stajalište sarajevskog sastanka preuzano. Dok su velike sile priznale cionističku organizaciju kao jedinu zbiljsku političku reprezentaciju židovstva, pa dok i ovdje u kraljevstvu S. H. S. njezino predstavništvo može da se pozove na to, te iza nje stoji cijelo svijesno židovstvo, dok je dakle sav zvanični svijet dao cionističkoj organizaciji legitimitet zastupanja svega židovstva i mi ovdje treba da spoznamo, te je cionistička organizacija u prvome redu zvana, da zastupa zahtjeve židovskoga naroda. Čineći ona to, pruža zajedno garanciju, da nikad ne će puštati s vida, da to ima činiti uvijek u živoj vezi sa židovstvom cijeloga svijeta, zadirući od svakoga sepa-

ratizma, a na najširoj demokratskoj osnovi.

Nakon toga razlaže govornik, s kojih razloga Radni odbor do jake nije pristupio političkom organizovanju, pa ističe naročito, da su uspjesi židovskoga naroda u Parizu morali biti sačekani, e da se prema njima orijentiramo i da nam budu snažnom polugom za istupanje, nadalje da treba prije svega da zadobijemo slobodu agitovanja osobito u Vojvodini, za koju je već zatražena dozvola vlade. Razlaže, što se u tome pogledu učinilo i čita izradjenu osnovu za provedenje narodne organizacije u svrhu sazova jednoga narodnoga kongresa. Osvrćući se na sarajevske zaključke na koncu osobito naglašava potrebu očuvanja čistoće naše narodne misli i završuje naglašujući, da je jedino jedan opći kongres moguća forma, e da zastupnicima židovskoga naroda dadne legitimitet.

Nakon toga govorili su još gg. Seidemann i dr. Pinto, našto konferencija prihvaća po referatu dra. Lichta prijedlog Radnog odbora, a dr. Hermann izražava priznanje Radnome odboru.

Nakon što je blagajnik, tajnik i redaktor izvijestio o do jakošnjem radu Radnog odbora, raspravila su se neka važnija opća i cijonistička pitanja, naročito i što se tiče našega saveza, čime je sjednica završena.

Umro. Naš ugledni sumišljenik gosp. Albert Rechnitzer, starješina tvrtke A. i C. Rechnitzer, umro je u 68. godini života, dne 16. marta u Bihaću. — Čast njegovoj uspomeni!

Zagreb. (Borba za reformu izbornog reda u bogoštovnoj općini.) Da bi se što prije privelo riješenju pitanje izborne reforme u zagrebačkoj općini, pozvani su općinari na javnu skupštinu, koja je održana u utorak prije podne u Metropolkinu. Skupštinu je otvorio dr. Gejza Frank, koji nakon pozdrava ističe, da je sadašnji izborni red općine zastario. Danas židovstvo radi na svojoj renesansi i hoće da radi na socijalnom i kulturnom polju, a žarište toga rada imaju biti židovske općine. Današnja općina i njezini predstavnici nijesu shvatili duh vremena i nijesu dorasli zadacima sadašnjosti. Prema starom izbornom redu odlučuju o sudbini općine bogataši, koji se, dakako ne mogu smatrati nosiocima javnog mišljenja pripadnika židovske općine. Pomankanje smisla za najvitalnije potrebe židovstva, karakteristična je upravo pojava natražnjačkog današnjeg predstavnništva. Židovi, koji će bolje vršiti svoju dužnost prema vlastitoj zajednici, neka unesu novi život u vodstvo općine. Žene, koje su svojim radom na polju socijalnom i filantropskom pokazale, da znadu što im je zadaća, neka postanu ravnopravni članovi općine. Ali samo žene, kojima je do rada, a ne do časti, biti će rado viđeni suradnici pri vodenju općinskih poslova. — Drugi govornik, dr. Hugo Kon, uvjerljivo tumači potrebu reforme izbornog reda. Veli, da novo vrijeme traži novu orijentaciju. Svuda se Židovi ističu svojim zdravim shvaćanjem za potrebe današnjeg vremena. Samo u općini svojoj oklijevaju s uvedenjem reforma, premda dosadnja općina ne može zadovoljiti nijednog naprednog Židova. Postojeći iz-

borni red ne dopušta svakom, koji ima sposobnosti i smisla za židovsku stvar, da suraduje u općinskim poslovima. Izborni sistem je reakcionaran i omogućuje samo stvaranje klike, koja proizlazi iz stanovitih slojeva. Takovo stanje imade za posljedicu općeniti nehaj općinara za poslove općine. Skrajnji je stoga čas, da se nade lijek nezdravim prilikama u općini. Taj lijek može zasad biti samo valjana izborna reforma, u kojoj neka budu provedeni ovi zahtjevi:

1. Imade se uvesti opće, jednako i tajno pravo glasa.
2. Kurijalni sistem neka se ukine.
3. Svaki samosvojni član općine mora dobiti izbornu pravo u židovskoj općini bez obzira na zavičajnost i državljanstvo.
4. Izbornu pravo neka je proporcionalno, jer i manjine moraju biti zaštićene.
5. Žene dobivaju aktivno i pasivno pravo.
6. Cenzus se ukida.

Nakon obrazloženja ovih šest zahtjeva pročitao je dr. Kon rezoluciju, koja glasi:

S razloga što dosadašnji izborni red za zastupstvo u zagrebačkoj izraelitskoj bogoštovnoj općini ne odgovara židovskom sva-tanju o demokratskom ustrojstvu židovskih općina, s razloga, što taj zastarjeli izborni red u svojem temeljnom načelu i u pojedinim ustanovama ne odgovara ni općem demokratskom naziranju, s razloga što na osnovi tog zastarjelog i reakcionog izbornog reda izabrano zastupstvo ne zastupa volju ogromne većine žid. općinara u Zagrebu, poziva se predstojništvo Zagreb. izr. bog. opć. da bezodvlačno uzme u pretres i predloži kr. zem. vladi na odobrenje novi izb. red, na načelu sveopćeg izravnog tajnog i proporc. glasa sa zaštitom manjine.

Rezolucija je prihvaćena jednoglasno, a zatim su nazočni općinari vlastoručnim potpisom potkrijepili svoje pristajanje uz rezoluciju. Kako stvari stoje, većina općinara pristaje uz rezoluciju, pa imade, da će se doskora u općini raspravljati o promjeni izbornog reda.

Zagreb. (Predavanje.) U ponedjeljak, dne 24. marta predavao je gosp. dr. phil. I. Altarac »O ulozi židovskog naroda u svjetskoj kulturi«. Predavanje, priredjeno u dvoranu »Kola« bilo je dobro posjećeno. Zanimljiva i umna razlaganja predavača zadovoljena osebnim idealizmom, nijesu postigla očekivani učinak.

Šisak. Dne 17. marta priredilo je »Židovsko omladinsko društvo Makabeja« purimsku zabavu kao intimnu kućnu zabavu. Zabava je otvorena pjevanjem »Hatikve«. Iza pozdravnoga govora g. Jungwirtha otpjevala je gđica Ella Deutsch Schuhmannovu Lotos biljku i Chopinovu Čežnju djevojke. Obje pjesme otpjevane majstorski. S velikim razumijevanjem i osjećanjem deklamovala je gđica Vilma Heuma Rosenfeldove pjesme u hrvatsko-srpskome prijevodu »Moj budo«. »Prodavačicu svijeća« i dodala radi obilnoga pljeska »Kanarinca«. — Daljnju točku programa ispunio g. Otto Klein odgudivši nam s mnogo čuvstva i umjeća, Nevinov Narcissus, i Dvoržakovu »Humoresku«. Nato je g. Viktor Werner svojim nada sve ugodnim glasom otpjevao

Rubinsteinovu »Suzu« i Medelsohnovu »Na kril'ma pjesme«. — Kao zadnja točka otpjevana je po gđici Deutsch u Židovskom jeziku Roseinov »Das Gebet«, praćena na klaviru po gđici I. Strasser i na guslama po g. Kleinu. — G. Werner dodao je Hatzerovu »Kad mladija mrjeti«, a gđica Kraus 2 pjesme od Stöhra. — Tečajem cjele zabave istakao se g. Ascher kao uspjesli konferencier. — Iza toga se plesalo i zabavljalo do zore. Luka sreće, bufet i dr., donijeli ne veliki uspjeh; predmete, zakuske i dr. poklonile su židovske gospode. — Uspjeh je ove zabave pokazao, kako je neopravdan strah onih ljudi, koji drže, da židovska zabava kod nas nije moguća.

Purimska proslava u Prijedoru. Mala prijedorska općina proslavila je Purim vrlo ugodno. Skupina djevojaka (Ruta Seidemann, Rika Hason, Etelka Stern i Lili Mosković) priredila je uspješnu predstavu za djecu u stanu gostoljubive gđe Weiller, koja se je, zajedno s ostalim gospodjama, pobrinula takodjer za to, da se djeca nadare kolačima. Predstava je vrlo dobro zabavljala djecu. Najprije Ruta Seidemann lijepo pričala o značenju Purima. Zatim je prikazana zgodna purimska igra »Vajhi or« Salam. Mevoraha, (sudjeluju: Lili Mosković, Fina Mevorah i Josef Levi). Bilo je i dobrih deklamacija: (Eli i Käthe Hirschmann i Mirjam Mevorah). — Na večer održano je sijelo odraslih Židova takodjer u gostoljubivom domu Mevorah, gdje se svaki tako dobro osjeća. Gustav Seidemann držao je prigodan govor. Završio ga je kao i svaki svaki svoj govor, riječima: »Darujte za Žid. nar. fond.« — Njegov poziv imao je, kao uvijek, uspjeha. Govorili su još: Jakob Mevorah, dr. M. Schöffler i Salamon Mevorach, a zatim je slijedila ugodna zabava. U nedelju obišli su mališi sa sabirnim arcima svih pet židovskih obitelji u Prijedoru. Uspjeh je takav, da će Ž. n. f. biti zadovoljan s Prijedorom.

Purimska zabava u Ludbregu. Židovska bog. općina u zajednici s mjesnom cijon. organizacijom »Agudat Cijon« priredila je 14 adara (16. o. mj.) purimsku večer, koja je u svakom pogledu uspješna. Skoro sve ovdašnje židovske obitelji prisustvovala je istoj, te su u ugodnoj veseloj zabavi ostali na okupu do zore. Predsj. bog. općine sum. g. Aleksander Singer pozdravio je vatrenom besjedom svoje općinare, našto je predsjednik mjesne organizacije g. Artur Scheyer u ime iste pozdravio prisutne. Ovdašnji kot. rabin, vrlo i agilni sumišljenik, g. I. L. Deutsch, prozborio je zatim o Purimu samom i o »židovstvu, koje se smije«. Govor g. rabina, izrečen tolikom toplinom prave čiste židovske duše i biranim riječima, je zahvalno građanstvo nagradilo frenetičkim pljeskom. — Ujedno je g. rabin uvježbao pjevački mješoviti zbor, koji je otpjevao 4 točke i to: »Ec hajim« od Sulzera, »Hatikvu«, »Lijepu našu« i »Tamo gdje cedra«, te parodiju na »Tužnu ružu« od Špoljara. Svaku pojedina točku popratila je publika burnim povladivanjem, što je bila premalena nagrada našim mlim sestrama i braći, koji nam razveseliše srca. — Tomboła te šaljiva posta doprinitjele su, da je za narodni fond sabrana lijepa svotica, a trudile se mnogo, oko toga opet naše mile sestrice i tajnik mjesne org. g. Rudolf Appler, koji nije žalio ni truda ni muke, da zabava uspije u svakom pogledu.

Osobna vijest. Naš c. sumišljenik g. dr. David Alkaly vratilo se u Beograd i započeo je iznova svoju advokatsku praksu u Trgovačkoj ulici broj 3.

Purimsko sijelo u Dubrovniku. Marom ovdašnje žid. omladine bi ove godine prvi put ovdje održano purimsko sijelo u Grand Hotel Petka, koji je za tu prigodu bio lijepo urešen. Svi Židovi mjesne cij. organizacije sastali su se na jedan banket, te je prisustvovalo i dosta gostiju iz Sarajeva, a i nekoliko njih iz Beograda. Vladala je osobita živahnost i veselje. Goste je zabavljao i improvizirani mandolinistički tercet. Stud. jur. Jozo Tolentino lijepim je prigodnim govorom pozdravio goste, a onda je povj. cijon. organizacije, g. Salamon Tolentino oslovio prisutne, donoseći im do znanja prihvat svih tačaka postavljenih od cijonističkih delegata na mirovnoj konferenciji u Parizu, i da se zato ove godine o Purimu moramo dvostruko veseliti. Uz pokliče Palestini, nacionalnom židovstvu, delegatima svjetske cijonističke organizacije i uz pjevanje nacionalnih pjesama dovršen je banket točno u 12 sati u noći. Tada se je razvio ples te je plesalo mlado i staro do 5 sati u jutro. Zauzetnoj omladini neka bude na diku lijepo sijelo. Tom prigodom je pala i jedna baš ne neznatna svota za Ž. N. F. koju je sakupila dražestna gospojica Clara Tolentino. Uspjehu imade da se i zahvali direkciji Električnog tramvaja, koja je žid. omladini došla u susret time da je preko cijele noći držala tramvajski promet za dolazak i povratak gostiju iz Dubrovnika u Gruž, i obratno.

Zagreb. (Bnot-Cijon). Na sijelo, koje će se obdržavati u nedelju 7. aprila, u 3 sata popodne, imadu pristup i gosti.

Zaruke. Gdica. Greta Neumann (Zagreb), zaručila se s gosp. Imbrom Berger (Kutina). — Čestitamo!

Bilješka. Sumišljenik, gosp. Norbert Weiss, koji u trgovačkom svijetu uživa povjerenje i simpatije, otvorio je u Zagrebu agenturnu i komisijonalnu radnju. — Želimo najbolji uspjeh!

Širom svijeta.

Strahoviti pogromi u Ukrajini.

Berlin, 18. marta. (Izvorni brzojav.) Židovski dopisni ured u Stockholmu javlja: Posredovanjem britanskog vojnog atašēja u Odesi upravio je Gruzenberg apel na britansku vladu, da zapriječi pogrome protiv Židova u Ukrajini. Gruzenberg izvyješuje, da su pogromi poprimili golemi opseg. U Berdičevu, Ovruzu, Ostrogu, Jelisavetgradu, Balti, Proskurovu i brojnim drugim gradovima ubijeni su mnogi Židovi, obeščašćene žene i odvedena djeca. Pogromski val proširio se i preko židovskih seljačkih kolonija. Mnogi su židovski seljaci stradali životom. Brza je pomoć silno potrebna.

Pogromi u južnoj Americi.

Berlin, 23. marta. (Izvorni brzojav.) Nadopunjujuće vijesti o pogromima u Argentini: Došlo je do izgređa u nekoliko pokrajina. Također u Montevideu. Okrivljuju Židove, da su boljševici i da su odgovorni za generalni štrajk u Buenos Airesu. Pogrom trajao je tri dana. Pobliži podaci još nepoznati. Delegacija Židova bila je kod predsjednika republike. Nadrabini izjavio je, da su kod najnovijih nemira Židovi bili žrtve nepravdanih

grozota i neoprostivih progona. Radi sumnje, da među ruskim Židovima ima nekoliko agitatora, zlostavljali su cijelo židovsko pučanstvo bez razlike starosti i spola. — Po raznim izlikama su Židovi svaki čas izvrgnuti novim napadajima i represalijama. — Delegacija zahtijevala je, da se krivci kazne. — Socijalista Bravo prosvjedovao je najoštrije protiv izgređa.

Jermeni i Židovi. Poznata je činjenica, da nema veće cijonističke priredbe, na kojoj ne bi sudjelovali i zastupnici jermenskog naroda. Sada se približava doba, kad će se ispuniti jermenske i židovske želje u Prednjoj Aziji, pa nije nevjerovatno, da će Jermeni i Židovi postati susjedi. Stoga je razumljivo, što već danas postoje političke veze između cijonista i jermenskih vođa. O uzajamnom radu Jermena i Židova izjavio se nedavno M. Damadian, zastupnik jermenskog narodnog vijeća za Italiju, ovako: Židovi, Jermeni i Perzijanci su tri najstarija kulturna naroda. Dok Perzijanci imadu svoju državu, Jermeni i Židovi je nemaju. Nema valjda naroda u povijesti, koji bi toliko progona pretrpio kao židovski i jermenski narod. Već s čuvstvene su strane srodna ova dva naroda. K tome pridolazi istovjetnost interesa. Oba naroda žele ostvariti svoju slobodu, oba naroda uživaju potporu mnogih država, oba su naroda ugrožena od francuske imperijalističke politike. Ali imade nade, da će ipak oba naroda izvoštiti pravo, da si mogu urediti samostalnu narodnu zajednicu na cijelom historijskom teritoriju, što ga trebaju za nesmetani svoj razvitak.

Francuska štampa i cijonizam. Dok engleska štampa, bez iznimke, zagovara prihvat cijonističkih zahtjeva, dotle francuska štampa zastupa stanovište, da se cijonistima ne smiju dati »odveć daleko-sežna« prava. Iznimku čine Hervé i bivši socijalistički ministar Thomas. Iz glasa francuske štampe jasno se razabire, da zastupa interese francuske orijentalne politike, koja bi htjela dobiti na mirovnoj konferenciji sankciju za razdiobu Palestine u dvije interesne sfere: sjevernu, francusku i južnu, englesku. Uopće se iz izjava francuske štampe dobiva dojam, da ona pravo ne shvaća židovske aspiracije, koje nemaju ništa zajedničkog sa aneksionizmom i teritorijalnom pohlepom. Postaje sve to jasnijim, da je iz profesora Silvaina Lévy na mirovnoj konferenciji zapravo govorila francuska oficijelna politika. Ipak se može ustvrditi, da francuska štampa ne otklanja cijonističke zahtjeve, već ih ona samo želi da umanj i dovede u sklad sa francuskim kolonijalnim osnovama.

Izbori u Poljskoj. Kod nedavnih izbora za poljski ustavotvorni sabor palo je za cijonističke listine oko 250.000, dok je židovska pučka stranka dobila oko 50.000 glasova.

Književnost.

Talmud u hrvatskom prijevodu. Preduzeo sam izdati potpun, neokrnjen, točan i precizan hrvatski prijevod Talmuda. Nije od potrebe, da na široko razlažem, kako je ovaj prijevod nuždan. Oni, koji bi htjeli da čitaju Talmud u prazvoru mogli bi naći u tom prijevodu vrlo korisno pomagalo. Oni pak, koji se zanimaju za općenu znanost, a nijesu vješti toliko jeziku, te bi mogli razumjeti prazvor, dobit

će dubok pogled u duh starožidovske kulture.

Točan, precizan hrvatski prijevod Talmuda daje kao takov snažno oružje protiv onih, koji, ma da ne umiju čitati u prazvoru, ne propuštaju nijedne prilike, da prikažu Talmud kao mutan izvor svega zla. Kako je poznato, postupalo se sasvim jednostavno, da se obescijeni to jedinstveno djelo: Izvuci iz neke čvrste veze jednoga cjelovitog mjesta Talmuda nekoliko slobodnih rečenica i viči u sav glas masi: Pogledajte sebi to otrovno vrelo židovstva!

Točan hrvatski prijevod Talmuda neka stane na put tome gnjusnome postupku.

Talmud nije ništa drugo, nego tumač biblije, dašto ne tumač u običnom značenju te riječi. On je vrlo zanimljiva, neobično važna knjiga za sve, za Židove i nežidove. Povijest religije, filozofija, matematika, jezikoslovlje, pedagogija, pravna znanost, povijest, zemljopis, prirodoslovlje i liječništvo, sve se to obilato nalazi u tom monumentalnom djelu.

Ex oriente lux!

Uskoro će izići na svijet prvi svezak (rasprava: Berahot) toga djela, koje će obuhvatati neko 12 opsežnih knjiga.

Umoljavam sve židovske općine i društva, da mi što većim brojem pretplatnika omoguće izdavanje tog velikog djela.

Dr. M. Margel,
rabin u Požegi.

Priče za židovsku mladež. Već davno se osjećala potreba prikladnoga štiva na hrvatskom jeziku za židovsku djecu. Da doskoči toj potrebi, a ujedno da dade novi poticaj djeci za sabiranje u korist Žid. narod. fonda, izdalo je Povjerenstvo Žid. nar. fonda za Jugoslaviju knjižicu, koju će kao nagradu dobiti ona djeca, što će sabrati barem pedeset kruna. Ukusno štampana i opremljena knjižica nosi naslov: »Priče za židovsku mladež«. Evo sadržaja: Predgovor. — San male Rahele. Napisala Ruža. — Židov. Napisao S. R. — Moje čedo. Morris Rosenfeld, preveo Aleks. Licht. — Čudotvorna priča. Dr. H. Loewe. — Kraljević. Po M. Weissmannu. — Sadržaj je dobro izabran, zanimljiv i zabavan, a što je najglavnije, djelovat će uz gojno u smislu općenito čovječanskom i nacionalno židovskom. Bez sumnje će mladež biti zadovoljna i s ovim prvim pokušajem, da joj se utisne u ruke židovsko štivo. Nadamo se, da »Priče« ne će ostati jedinom knjigom naše djece, već da će doskora izaći i druge zgodne knjižice, kojima će biti svrha, da oplemenjuju um i sree naših najmlađih. — Zahvalni smo Povjerenstvu Žid. nar. fonda, što je omogućilo izdavanje ove dobre knjižice.

Balfour o židovskom pitanju i cijonizmu.

(Svršetak.)

Svakako ima poteškoća i prigovora; velikih poteškoća i opravdanih prigovora, ali mislim, da se sve to među samim Židovima najviše osjeća. Ipak ne može biti o tome sumnjati, da bi bila bolana i prazna korist, koju bi cijonizam donio židovskom narodu, ako se, kako vjerujem, povoljno razvije, i to onom dijelu naroda, koji zavrijedjuje naše najveće saučešće. Ne samo da bi veliki djelovi naroda našli utocište pred religioznim i socijalnim pro-

gonom, nego bi i zajednički nosili odgovornost i uživali zajednički mogućnost života, koje prema prilikama kao građani nežidovske države ne mogu nikada posjedovati. Njihovi kritičari im prigovaraju, da sada iskorišćuju svoju znatnu nadarenost, da izrabe u osobnu korist jednu civilizaciju, koju nijesu stvorili i to u zajednicama, gdje za uzdržavanje malo saraduju. Prekoravanja u toj formi jamačno su neistinita. Ali je sigurno istina, da je u velikim čestim Evrope njihova privrženost državi, u kojoj žive, slaba uspoređujući je sa privrženosti, što je osjećaju za svoju religiju i rasnu zajednicu. Pa kako bi i moglo da bude drugačije? U nijednom od područja, o kojima govorim, nijesu im podijeljena jednaka građanska prava. Dapače u nekim nijesu u opće dobili građanskih prava. Neizbježiva posljedica toga su velike patnje, ali ne samo patnje, nego i druga zla, koja još povećavaju izvornu nepravdu. Neprestana tlačnja sa prigodnim provalama divljih progona moraju da njihove žrtve unište, ili da u njih izazovu svojstva za samoodržanjem, koja ne dolaze svagda na poželjan način do izražaja. Židovi nijesu nikada bili uništeni. Ni grozote, ni prijezir, ni nejednakost pred zakonom, ni zakonska potlačivanja nijesu nikada razorila njihove osebnosti ili uzdrimala njihove nepokolebive nade. Ali je istina, da su ondje, gdje su bili prinuđeni, da u svojoj okolici žive kao neprijatelji, često — a kadikad s pravom — došli na glas nepoželjnih građana. I tome se nije čuditi. Ako je mnogo ljudi prisiljeno, da se bave pozajmljivanjem novca, onda će jamačno neki od njih postati lihvarima. Ako se s velikim dijelom neke zajednice postupa kao s izopćenima, onda nije vjerovatno, da će oni postati veliki otačbenici.

Jasno je, da će cionizam iz ovih i iz drugih razloga sudbinu velikog dijela židovskog naroda ublažiti i njegovo stanje

poboljšati. Oni, koji idu u Palestinu, ne će biti jednaki onima, koji se sada iseljuju u London i New-York. Ne će biti zadojeni samo željom, da u povoljnijoj okolini nastave onaj život, kojim su prije živjeli u istočnoj Evropi. Otići će, da se prisajedine zajednici, koja je i onako potpuno u skladu s njihovim istorijskim i vjerskim osjećajima; zajednici, koja je vezana sa zemljom, što je nastavaju, nečim dubljim, no što je navika; zajednici, čiji članovi ne će morati da trpe od dvoilčne privrženosti, niti od kušnje, da moraju mrziti zakone, po kojima su prisiljeni živjeti.

Pa ako bi i samo radi logike dopustili, da cionizam prizna nekim Židovima probitak, zar ne će možda naškoditi drugim ljudima, koji su takodjer Židovi po porijeklu svom, a često i po vjeri, a koji hoće da se potpunoma stope sa životom zemlje, u kojoj su se posve udomili. Ima među ovim potonjima nekoliko najnadarenijih članova nadarenog naroda. Njihovi redovi (barem po mom mišljenju), imadu nerazmjerno velik udio na snabdjevanju svijeta sa odličnim muževima u znanosti i filozofiji, literaturi i umjetnosti, medicini, politici i pravoslovju (a da ne spominjem finansijsko i trgovačko područje).

Nema sumnje, da mnogo ovih klasa susreće sa stanovitim stupnjem nepovjerenja, dapače nesklonosti, cionistički pokret. Oni se boje, da će isti na njihov položaj u njihovoj adoptiranoj domovini nepovoljno djelovati. Velika većina njih nema želje, da se naseli u Palestinu. Ni u slučaju, da bi se ondje osnovala cionistička zajednica, ne bi istoj pristupili. Ali čini se, da oni drže, (ako ih dobro razumijem), da će, kad takova zajednica nastane, neprijazni kritičari reći, da ljudi židovske krvi, a još više ljudi židovske vjeroispovijesti, na druga mjesta uopće ne spadaju. Kad bude Židovima dana nji-

hova stara domaja, očekivati će kritičari od njih, da će nju i nastaviti.

Ne mogu da dijelim te bojazni. Neću da zatajim, da bi se u pojedinim zemljama, gdje vlada jednakost pred zakonom, na Židove moglo gledati nekim nepovjerenjem. Ali ovo nepovjerenje, gdje god postojalo, nema posla sa cionizmom, a cionizam ga ni u kojem slučaju ne oštružuje. Trebalo bi to da urodi sasvim protivnim tendencama. Sve što narodni i internacionalni karakter Židova daje drugim narodima, imalo bi ublažiti zadnji ostatak stare nesklonosti, a očevidno jest, da bi za uzvrat razni narodi mogli podupirati Židove, da postignu ono, što posjeduju svi ostali narodi: nastambu i narodnu domaju.

S toga gledišta ne bi trebalo više ništa ga kažem o toj temi. Budućnost cionizma počiva na mnogo dubljim vezama nego ovim. Da će riješiti židovsko pitanje, to se ne usudjujem da se nadam, ali da će pridonijeti ojačanju međusobnih simpatija i razumjevanju, što je jedina sigurna podloga snošljivosti, u to čvrsto vjerujem. Mislim, da će malo čitatelja gospodina Sokolova, bili oni Židovi ili kršćani, ustati od lektire povijesti, što je tako iscrpljivo i tako dobro pripovijeda, a da ne će osjetiti, da se značaj cionizma u mnogočem razlikuje od običajne filantropije, i da proizlazi iz drugih vrela. Uspije li knjižica, onda će za Židove ispuniti veliku duševnu i praktičnu zadaću i nesamo za njih same. Jer kako ja shvaćam njegovu važnost, cionizam je između ostaloga takoder nastojanje da ublaži kroz stoljeća postojeću nevolju, što je nastala sred civilizacije zapada odatle, što u njezinom krugu živi element, kojega su predugo smatrali tudjinskim, dapače neprijateljskim, a da ga ipak nije bilo moguće istisnuti ili apsorbirati ga. Već toga radi, ako ne iz drugih razloga, morao bi se cionizam podupirati.

Vijesnik Povjereništva Židovskog narodnog fonda (Keren kajemet lejisrael) za Jugoslaviju.

Svrha je Židovskog narodnog fonda da u Palestini kupuje i stiče zemljište, koje će ostati neotuđivim imetkom židovskog naroda. — Žid. narodni fond utemeljen se na V. cion. kongresu god. 1901. i posjeduje već oko 12. milijuna kruna. Prihodi neprestano rastu, a iznosili su god. 1917. oko 2 i pol mil. kruna.

Adresa za dopise: Petrinjska ulica br. 22 prizemno. Uredovno vrijeme od 9 do 12 prije podne i od 2 do 5 poslije podne. — Novac se šalje na Banku za trgovinu obrt industriju d. d. Zagreb, za račun Ž. N. F. s naznakom svrhe.

Izkaz darova

Za vrijeme od 15./II. 1919.

do 1./III. 1919.

Samooperezovanje.

Rogatica: Poslao Simon Löwy; po 50.— Moise Baron, Zadik Danon, po 13.— Behor Katan, po 10.— Eliezer Katan Matilda Katan, Simon Levi, Avram Danon, po 7.— Luna Bararon, po 5.— Elišah Katan, po 4.— Klara Katan, Blanka Levi 185.—
Slatina: D. Grünhut 20.—
Varaždin: M. Berkeš 5.—
Zagreb: Greta Hochsinger 4.—, Rega Fürst 20.—, P. Benot Cijon 20.—, Fürst Robert i Mina 10.—, po 5.— Fürst Osar i Šandor, po 4.— Schwarz Bela, Schrenger Olga, Weiss Ljuba, Ženka Rosenbreg, Rosenberger Štefa, Demontschein Honka, po 2.— Neumann Sofika, Stern Margita, Štefa Salzberger, Schrenger Olga E. Weiss, Freiburger Milka, Lausch Frida,

Aschner Anka, Fürst Gisa, Spitzer Draga, Baran Jelka, Mayer Zlata, Bichler Irena, Weiss Zlata, Spitzer Ruža, Wachs Elsa, Deutsch Vilma, Müller Marjana, po 1.— Freiburger Hilda, Engelsrath Vera, Steiner Štefa, Neumann Gisela, Herlinger Milka, Brüll Minka i Rosa, Hermann Olga, Steiner Elsa, Wirzburger Margita, Adler Slava, Sauerbrunn Anka, Milka i Paula, Fürst Berta, Steinhof P., Hofmann Zlata, Kohn Ljuba, Gross Hana, Hiršl Blanka, Hirš Dora, Rechnitzer Gisa svega 124.—. Po Šandoru Deutschu za liter. sastanke: Literarni sastanci žid. omladine 20.—, Dragan Pfeiffer 9.—, Jakob Reich 4.—, po 2.— Deutsch Šandor, Vilko Spitzer, V. Stein, L. Freund, Zvonko Gostl, Reich Gesa., Spitzer Ivo, Bichler Eug., Drag. Rosenfeld, Schreiner Ferdo, Radan Oto, Kohn F., V. Neumann, R. Hiršler, po 1.— S. Deutsch, S. Schmädek, svega 63.— 211.—

Karlovac: Robert Reiss 40.—, Oskar Fröhlich, po 30.— Beck Pavao, po 20.— Jos. Rendeli, po 10.— Dr. Milan Beck, Alice Beck, Artur

Weiss, Slavo Hochsinger, S. Schwarz, Dr. Armin Stern, inž. F. Heksch, M. Reiss, Dr. M. Gross; po 5.— Ivan Drechsler, Lj. Birnbaum, Jos. Birnbaum, Olga Schwarz, Mavro Walder, L. Reich, Ed. Polanzer, Dr. Altman, Darinka i Zdenka Kron; po 4.— J. Rendeli, S. Weinberger; po 3.— Ana Reich, Viktor Taus, M. Stern, S. Rechnitzer, Vera Gostl; po 2.— E. Kramer, I. Blau, Zl. Reich, A. Walder, I. Herlinger, D. Meisel, R. Glück, Ruža Glück, Dr. B. Šik, Jos. Glück, L. Schulz, K. Weinberger, K. Schulz, Miloslav Herlinger 316.—
737.—

Škrabice.

Zagreb: David Spitzer 22.—
Tuzla: Luisa Zaloser uspraznila škrabice u Tuzli 110.—
132.—

Zlatna knjiga.

Mostar: Poslao Abraham Kohn: za upis pok. Mora Julije Rosenfeld: Oskar Rosenfeld 200.—, Abraham Kohen 30.— 230.—

Vinkovci: Na ime „Nahuma Sokolova“: Jak. Schlesinger 30.—, Jos. Preiss 26.—, Dr. Bauer 20.—, Adela Klein 8.—, Eteka Neumann 2.— 86.—
 Virovitica: Za upis u zlatnu knjigu „Mjesne cionističke organizacije: Braco Poljakon 200.— Dr. Weissmann 100.— i Mjesna cionistička organizacija 100.— 400.—
 Sisak: Prigodom Purimske zabave židovske omladine „Makkabeja“ sak. na ime iste 400.— 1.110.—

Maslina.

Mostar: Abraham Kohen po 1 drvo na ime pok. prijateljice Berate Kaufmann, Isak Altarac i Eriha Juhna, sve u vrt Marijame Weiller 30.—
 Lipik: Josip Beck na ime Dr. Marko Beck u gaj Dr. Lichta 20.—
 Vinkovci: Po M. Borovitzu: Iso Schorsch na ime E. Grünhut 100.—, Erna Grünhut sakupila na svatovima Weiss-Stern 200.—, Avram M. Semo 20.—, M. Borovitz 10.—, Marko Stein sakupio 24.—, Karl Kerpner 5.—, sve u gaj Dr. Lichta 359.—
 Zemun: Francois d'Overil za uslugu Luni Baruch 20.—
 Zepče: Sal. A. Musafija na ime pok. Avram Musafije u gaj Joh. Thaua 20.—
 Bjelovar: Fricika Wohlmuth na ime Vilim Neumann u gaj Dr. Jacobi 10.—
 Koprivnica: Božidar Kolman za dobiveni prvi red 1 stablo na ime Ferd. Sarasin u vrt Mirjame Weiller 20.—
 Varaždin: N. N. jedno stablo na ime Anke Sauerbrunn u vrt Mirjame Weiller 10.—
 Sjeničak: Miroslav Fröhlich u znak radosti prigodom odlaska iz Zagreba i nadajući se obećanim šibicama 1 stablo na ime Stefe Heumer i 1 na ime Berte König u gaj Gjura Hermana 20.—
 Banjaluka: Na sijelu Erne Poljokan sak. prigodom rođendana na ime iste i na ime Moise Poljokan u gaj banjalučkih palih junaka 20.—
 Karlovac: Darinka i Zdenka Kron na ime i vrt Davida Anhalzera 10.—, Josip Rendeli otvara vrt Betti Rendeli 100.— 110.—
 Pisarovina: Obitelj Weiller na ime i vrt Jeanete Stern 50.—
 Prijedor: Leon Gold na ime i vrt Gid. Seidemann 20.—
 Djakovo: Dr. Krauss na ime Else i Jelke u gaj Dr. Lichta 60.—
 Sisak: Židovska omladina „Makkabeja“ u gaj Dr. Lichta 100.—
 Sarajevo: David Alkalay umjesto čestitke supruzi Dr. Pinto 2 stabla na ime istih u vrt Dr. Lichta 20.—
 Ivanjska: Jelka Neuman sakupila po 5 stabla na ime Ad. Neumann i na ime Charlotte Neumann u vrt Gustava Weinbergera 100.—
 Tuzla: Sonja Thau sakupila kod kartanja od: Mento Papo, Berger, Schwarzberg, Blat, Hirtveil i Thau u gaj Joh. Thau 90.—
 Zagreb. U vrt Mirjame Weiller: A. Gaon na ime David Ozmo 10.—, Šalom na ime Šošana 10.—, Pinta Schnorer 20.—, u gaj Dr. Lichta: Diana Levi umjesto čestitke supruzi Dr. Pinto 10.—, N. N. za uslugu Leopoldine Berl na ime iste 100.— i za uslugu Lava Sterna 50.—, Slava i Marjana umjesto čestitke rođendana teti svaka po 1 stablo u gaj Gj. Hermann 20.— 220.— 1.299.—

Darivanje zemlje.

Zagreb: Franjo Kardoš na ime Davida Anhalzera 50.—
 Sisak: Žid. omlad. društvo „Makkabeja“ prigodom odlaska druga Milana Aschera 1 dunam na ime istog 50.—
 Banjaluka: Na sijelu Erne Poljokan sakupljeno prigodom rođendana na ime Ela Poljokan 50.— 150.—

Nahla.

Beograd: S. J. Azriel poslao sakupljeni prinos srpske školske jevr. opštine prigodom Makkabejske svečanosti 758.—
 Bjelovar: Prigodom zaruka Elice Pollak-Adolf Mayer sakupljeno 310.—
 Zagreb: Vilim Glesinger 20.—, prigodom zaruka Rose Müller-Rosenberg sak. 200.—, Alfred Schrenger 100.—, Norbert Weiss prigodom svog etabliranja 100.—, po 50.— I. Neusser

kod kartanja, Leopoldina Berl, Alex Schwarz, po 20.— Adolf Haas 770.—
 Virovitica: Po „Mjesnoj cionističkoj organizaciji“: Stern Emanuel 275.—, A. Mosković 65.—, po 50.— Mir. Feldmann, A. Rotter, J. Krauss, Dr. Weinstock, po 20.— Stern Ljudevit, Ig Schwarz, po 10.— Bela Racz, Bož. Feldmann 600.— 2.438.—

Dječji sabirni arci.

Zagreb: Hinko Schlesinger 200.—, Mirko Deucht 131.—, Paul Pick 58.—, Marko Rothmüller 59.—, Riki Modjoroš 73.10 521.10

Kolonija Členov.

Zemun: Poslao Josef H. Elias: partija karata u Centralu 25.—
 Gradačac: Mento Kabiljo ml. 20.—
 Zagreb: Drag. Spitzer 5.—, Paul Lichtenberg 4.—, Žiga Schulhof 20.—, Opat Penić iz Marije Bistrice 20.—, Berta Steiner za nadeni stan 10.—, Ivica Spitzer 10.—, Stefa Salzberger 20.—, Dr. M. Kolmar umjesto vijenca na odar F. Deutsch 100.—, Branko Grünberger 20.—, Johana Schnitzler 20.—, Pinta Schnorer 2.—, u kući Vilima Richtera prigodom njegova rođendana sakupljeno 127.40, R. S. dobit na kartama 5.—, Draga Weinberger sakupljeno 37.— 400.40
 Loznica: Karlo Weissmann 10.—
 Pančevo: Moritz Krauss i Leop. Hirschl 40.—
 Ruma: Josip Pollak 10.— 505.40

Obnova Palestine.

Mostar: Sakupio Avram Danon: Josip Kohen 50.—, Sida Danon 15.—, Sara Konforti 12.—, po 10.— Draga Zorko, Mošo Danon, Aron Konforti, Isidor Zadić i Estr Danon, Sara Altarac, Avram Danon, Leon M. Altarac, Jakob Konforti, po 5.— Blanka L. Altarac, Leon, Hana, Alegrina Altarac, po 3.— Estera Kohen 200.—
 Pžega: Lota Altarac iz Sarajeva sakupila kod čajanke Elvire Bienenfeld 70.—
 Varaždin: Po Sam. Goldmannu sakupila Finika Leitner iz Maruševeca 13.—
 Zagreb: Norbert Weiss prigodom svog etabliranja 100.—
 Sisak: Prigodom Purimske zabave žid. omlad. društva „Makkabeja“ sakupljeno 500.—
 Zemun: Poslao Josef H. Elias: Sam. Beavram 70.—, po 50.— B. Sonnenberg, J. Klopfer, N. N. Višegrad, po 30.— M. Sasson, Br. Gabo, A. S. i L. Mošić, po 25.— Menachem, po 20.— Paula Zacharia, I. Cohen, Isak Medina, J. D. Kadinović, Braća Mandil, I. Schreiber, po 10.— Čelibi, Mazliach, H. Bencion, R. Reitzer, G. Tagleicht, I. Spindel, Leop. Friedman, Bela Fischer, N. Borković, Rosenstock, Herman Klein, Gissinger, Jarkić Ruben, Jos. Levy, Aron B. Jakov, Leon Kabiljo, Ovadija Katarivaz, Katarivaz Bl. Demajorović, Maschlach S. Mešulam, M. A. Amar, R. Anaff, J. Pijade, A. Anaff, V. Russo, M. Kohen i Co., Jakob Konforti, M. Azriel, B. Mandil, Alkalay Lazar, A. Bernarojo B. I. Bencijon, Braća Rubinović, I. Guterplan, po 5.— Mici Kosniš, Hugo Kohn, M. Kadmon, L. Rotter, po 4.— J. Mayer, razni darovatelji 21.— 850.— 1.733.—
 Odbitak 10% akcijonom odborom 173.30 1.559.70

Unišlo je dakle iz Hrvatske, Slavonije i Dalmacije K 5335.50
 Iz Bosne i Hercegovine K 795.—
 Iz Srbije K 768.—
 Prinosa u svrhu obnove Palestine K 1559.70
 Ukupno K 8458.20

Pregled:

Unišlo je dakle od 1. siječnja 1919. do 23. ožujka 1919. sveukupno K 86.723.82.

Prinosi za žrtve pogroma.

Zagreb: Pri zarukama Spiegl-Pfeiffer sakupljeno 111.—

LILY ROSENBERG
 WILLY MONTAG
 zaručeni.

Zagreb, 2. travnja 1919.

ELSA GROF
 Dr. ISAK NAHMIAŠ, kot. veterinar
 zaručeni
 Bugojno. Livno.
 U ožujku 1919.

RUŽA MÜLLER
 ERNEST ROSENBERGER
 ZARUČENI
 ZAGREB, u martu 1919.

LUISA KLIMPL
 i
 JULIUS BUCHWALD
 ZARUČENI
 TUZLA, u martu 1919.

Oferiram pravi

toaletni sapun

u elegantnoj opremi i pravi

brijački sapun

u raznim cijenama. Samo za trgovce:

David Fischhof, Vinkovci.

A. STAFFETTA naslij. FILIP BAUM

ZAGREB, Petrinjska ulica 3. :: Telefon br. 12—19.

Proizvodnja uložaka od žica za krevete, te skraćivanje i natezanje istih, kao i svi ostali bravarski i mehaničarski poslovi primaju na brzu i solidnu izradbu.

Advokat

Dr. Rudolf Kohn

povratio se iz vojništva i otvorio je svoju odvjetničku pisarnu u

Brodu na Savi.

ŽIDOVSKA TRGOVAČKA I OBRATNA BANKA D. D. TUZLA.

Otpočela je svojim radom dne 1. februara 1919. te je otvorila dne 1. marta iste godine svoju

filijalu u Bjelini.

Obavljaju se svi bankovni poslovi. :: Naručite robno odijeljenje!

Za p. n. publiku najpovoljniji uslovi i najkulatnije provedenje sviju naloga.

Telefon Interurban 122.

PAZI I DOBRO ČITAJ !!!

Tko želi sačuvati svoje zdravlje neka puš samo cigaretni papir

„GOLUB“

jer je „Golub“ najbolji papir sadašnjosti i je-
ini domaći proizvod.

Proizvod je „Prve hrv. tvornice cigaretnog
papira“ Zagreb, koja tvornica zaposluje redovito
200 domaćih radnika.

Doblje se u svakoj trafici.

Ilica 5 — Zagreb — Ilica 5

Josip Englsrath

Najveće skladište dragulja, zlata, srebra i satova
uz jamstvo i jeftine stalne cijene.

Veliko tvorničko skladište kina srebrene robe iz
najboljih tvornica.

Ilustrovani cjenici na zahtjev badava i franko

Kupuje i zamjenjuje staro zlato, srebro, dragulje
biser, briljante, satove, antikvitete, novac uz najviše
cijene.

Vlastita radionica za umjetno izradjene novoradnje
Popravke zlatnih i srebrenih predmeta brzo i jeftino.

Ilica 5 Zagreb — Ilica 5

Josip Englsrath

Na zahtjev šalje kataloge o

Židovskoj narodnoj glazbi,

Židovskoj literaturi

Židovskim razglednicama

Jüdischer Verlag Berlin W. 15.

Sächsische Strasse 8.

Banka za trgovinu, obrt i industriju

dioničarsko društvo

Jelačićev trg 4. - ZAGREB - Jelačićev trg 4

Podružnice: Koprivnica, Ruma.

Dionička glavica K 5,000.000 — Pričuve K 2,000.000 —

PRIMA

štedne uloške na knjižice i u tekućem
računu do daljnjega sa

4% čistih

KUPUJE I PRODAJE

vrijednosne papire, srečke svake vrsti, devize, strani zlatni
i srebrni novac.

PROVADJA BURZOVNE NALOGE.

FINANSIRA

industrijalna i trg. poduzeća.

ESKONTIRA

mjenice, doznačnice, čekove, odreske i zrijebane vrijednosne
papire, daje predujmove na vrijednosne papire,
kao dionice, rente, srečke i t. d. nadalje na otvorene knjižne
tražbine uz povoljne uvjete,

Prodaje promese, za sva vučenja, izdaje kreditna pisma
i čekove na sva tu- i inozemna mjesta, osigurava srečke
proti gubitku na tečaju.

Tekstilne otpatke

(krpe sviju vrsti)

kupuje i plaća najbolje cijene

Adolf Krausz stariji

(od povjerenstva za tekstilne otpatke
ovlašten veletržac krpami).

Osijek g. g. Županijska 59.

ALEM

je Orijentalni prašak za zube, njegova
je sastavina takova, da čini ono što
je zubima podesno. Daje svježi dah
iz ustiju zapriječuje krvarenje zubiju
štiti zube od boli. Zaprečuje da zubi
postanu šuplji. Čini zube bijele i
zdrave. Od velike je desinfekcione
snage, te vas štiti od bolesti. A što
je najvažnije, neugodan dah iz ustiju
odmah odstranjuje i tako omogući
svakom da ima lijepe bijele i zdrave
zube te miomiris u ustima.

Cijena originalne kutije K 1.50.

Glavno skladište

Nobilior Drogeria Zagreb

Ilica 34.